

Nr 32.

Warszawa, dn. 8 sierpnia 1931 r.

Ogóln. zbioru Nr 487.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak. Przedmieście 5 m. 7, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

TREŚĆ NUMERU: *Konwencja handlowa Polsko-Grecka. — Szkic społecznego stanu przemysłu obrabiarek do metali. — Przemiany organizacyjne w przedsiębiorstwach państwowych. — W sprawie Państwowej Fabryki Telefonów i Telegrafów. — Polskie maszyny w Anglii. — Bank Gospodarstwa Krajowego w 1930 r. — Wiadomości z zagranicy. — Kronika. — Ceny. — Patenty.*

KONWENCJA HANDLOWA POLSKO - GRECKA.

W Nr 63 „Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej“ z dn. 25 lipca 1931 r. ogłoszona została Konwencja handlowa i nawigacyjna między Polską a Grecją, podpisana w Warszawie dn. 10 kwietnia 1930 r.

Poniżej podajemy postanowienia Konwencji, dotyczące greckich ceł przywozowych na wyroby przemysłu metalowo - maszynowego.

Nr alinea greckiej taryfy celnej	Nazwa towaru	Cło Jedno- w drach- stki mach meta- licznych
62	Żelazo walcowane lub wyciągane, nie- obrobione, tak jak wychodzi ono z wal- cowni:	
	b profilowe I. T. U.	100 kg 2
	c krawędziaki i żelazo kątowe w ogóln. „ „	2
	d taśmowe na obręcze oraz obręcze . . „ „	1
63	Błacha żelazna, gładka, falista, żółko- wana i t. p.:	
	a naturalnego koloru:	
	1) zwykła	1
	2) cynkowana lub cynowana	1
65	b 2) Koła, osie, obręcze, resory	10
	c Odlewy	20
71	a Drut żelazny:	
	1) zwykły	2
	2) kolczasty	2
85	Szałki, wagi, odważniki, ważące w sztuce:	
	a 2) powyżej 10 do 50 kg	60
97	a Maszyny i aparaty przemysłowe (łącznie z przeznaczeniem do przeróbki produktów gleby, a mianowicie do fabryk cukierków, czekolady, piekarni, destylarni, przemysłu włókienniczego i t. d.), ważące w sztuce:	
	1) do 25 kg	15
	2) powyżej 25 kg do 250 kg	10
	3) powyżej 250 kg	5
98	Maszyny i narzędzia rolnicze oraz części tych maszyn, z jakiegokolwiek materiału, bez względu na sposób ich działania:	

a	służące wyłącznie do uprawy gleby albo do zbiorów jej produktów, jak np.: plugi, kosiarki, skibowce, żniwiarki, młoc- karnie i t. d., wszystko z napędem me- chanicznym	100 kg 5
b	służące do ulepszania lub przeróbki płodów gleby (jak np. siewczarnie, ma- ślenice, walce, suszarnie, wirówki do miodu, łuszczarnie, wialnie, sortowniki i t. p.	5
c	łócnie do winogron, maszyny do obry- wania winogron, łócnie do oleju, ma- szyny do oleju, maszyny do mielenia bez toczydła, prasy do paszy, maszyny do wykruszania kukurydzy i wogóle prasy centryfugalne, suszarki, ważące w sztuce:	
	1) do 200 kg	25
	2) powyżej 200 do 500 kg	22
	3) powyżej 500 kg	18
e	narzędzia rolnicze do siarkowania roślin oraz do rozpylania, jak również ich wyłączne akcesoria, przywożone od- dzielnie	50
100	a Maszyny, narzędzia i sprzęty domowe: ze zwykłego żelaza lub w połączeniu z innymi materiałami pospolitemi, oszlifowane lub nie, cynkowane, cynowane, emaljowane, malowane, lakierowane, nawet o ile lakier zawiera proszek me- taliczny, ważące w sztuce:	
	1) do 5 kg	32
	2) powyżej 5 do 25 kg	30
	3) powyżej 25 kg	20
105	Kapsle na butelki	40
106	Wszelkie przedmioty z ołowiu lub ze stopu ołowiu, niewymienione:	
	a malowane lub nie, lakierowane, cynko- wane, cynowane	80
113	Wszelkie przedmioty z cynku lub ze stopu cynku, niewymienione:	
	a malowane lub nie, lakierowane lub nie „ „	100

Inż. ST. PŁUŻAŃSKI
Prof. Politechniki Warszawskiej.

SZKIC SPÓŁCZESNEGO STANU PRZEMYSŁU OBRABIAREK DO METALI.

(Ciąg dalszy, p. № 31 „P. M.”).

Wielkość wywozu obrabiarek w Niemczech wra-
sta stale; przed wojną wywóz wynosił 10%, obecnie
zaś przekracza już zapewne 50%. W 1929 roku tylko
17% wystawców obrabiarek na Targach Lipskich wy-
woziło mniej niż 25% swej produkcji, zaś zgórą 33%—
wywoziło 50%, a byli tacy, którzy wywozili 60, 70
i nawet 90%; od tego czasu % wywożonej produkcji
wzrósł jeszcze dalej.

Wwóz obrabiarek do Niemiec naogół nie jest
znaczny, w ostatnich latach wynosił około 8% warto-
ści wywozu.

	r. 1928	r. 1929	r. 1930
Wwieziono obrabiarek ton	5 931	5 392	3 351
za 1 000 mar.	16 979	14 794	11 166
wartość mar/ton	2 860	2 740	3 330
„ zł/ton	6 080	5 820	7 060

Wwiezione obrabiarki były głównie pochodzenia
amerykańskiego (w roku 1929 — 42,5%) i angielskiego
(5,5%).

Porównanie wartości 1 t wwożonych i wywożo-
nych obrabiarek wskazują na to, że Niemcy

	r. 1928	r. 1929	r. 1930
wwożą drogie obrabiarki (mar/t)	2 860	2 740	3 330
a wywożą tanie	1 610	2 070	1 866

w tych latach różnica na niekorzyść cen niemieckich
obrabiaerek była 78%, względnie 32% i 47%.

Ceny obrabiarek niemieckich na rynkach zewnątrz-
nych kształtują się bardzo nisko, zwłaszcza jeśli
uwzględnić, iż średnie ceny za t., np. przytoczone
w tablicy, są o wiele za wysokie, z powodu włączenia
do wywozu obrabiarek różnych akcesoryj, przyrządów
specjalnych i t. p., które mają stosunkowo małą wagę,
ale wysoką cenę. (Jak wielki odsetek przypada na
podobne przedmioty — widać z tablicy odnoszącej się
do przemysłu obrabiarkowego amerykańskiego, z któ-
rej widać, że wyrób obrabiarek stanowi około 72% pro-
dukcji odnośnych wytwórni, zatem na wspomniane
akcesoria i t. p. przypada 28%). Lecz i wewnętrzne
ceny są w wielu wypadkach również niskie, tak np.
ceny nowoczesnych tokarek, podawane autorowi w mar-
cu r. b., wahały się w granicach od 1 540 do 1 600
mar/1t (3 265 do 3 390 zł/t) dla tokarek z kołem schod-
kowym o wysokości kielków 220 do 250 mm, długo-
ści toczenia od 1 do 3 m i wagi 1 480 — 2 130 kg.
Tokarka 180 × 750 mm, wagi 1 120 kg. z jednokoło-
wym napędem w dobrym wykonaniu, znanej wytwórni,
kosztowała 2 720 mar/1t (5 780 zł/t); tokarka silnej bu-
dowy dla noży ze stali szybko tnącej 240 × 1000 mm,
wagi 2 140 kg. — 2 990 mar/1t (6 340 zł/t); nowy typ to-
karki 175 × 500 mm, z hydraulicznym posuwem, elek-
trycznym napędem — 3 360 mar/1t (7 120 zł/t); wreszcie
nowa tokarka wielonożowa z czterema silnikami elek-
trycznymi 255 × 450 mm, wagi 3 100 kg. — 3 065
mar/1t (6 510 zł/t). Uwzględniając zwykły rabat udzie-
lany odprzedańcom i t. p. otrzymamy ceny, których
żadną miarą wysokimi nazwać nie można.

Toteż położenie gospodarcze niemieckiego prze-
mysłu obrabiarkowego w chwili obecnej jest ciężkie.

Trudności z jakimi musi on walczyć, — poza wspo-
mnianą już koniecznością częstych zmian typów, wy-
robu w stosunkowo małych serjach, oraz niskich cen—
są według źródeł niemieckich¹⁾ następujące:

1) wyższe ceny surowców, a zwłaszcza żeliwa
i stali, — stanowiących od 72% do 90% wagi obra-
biarki (żeliwo), względnie od 10% do 25% (stal), —
niż w innych krajach;

2) wysokie koszty produkcji, które wzrosły w sto-
sunku do przedwojennych o 167%, jak widać z nastę-
pującego zestawienia:

	r. 1913	r. 1928/29	Wzrost %/%
koszty materiału.	48,8	73,2	150
pensje, płace, obciąże- nia socjalne	37,0	64,8	175
oprocentowanie kapita- łu i amortyzacja	8,2	16,4	200
różne.	6,0	13,0	216
	100%	167,4%	67,4%

3) wysokie koszty warsztatowe — średnio około
350%, zamiast 150% w roku 1914 — przy pełnym za-
trudnieniu fabryki; ponieważ przemysł obrabiarkowy
w Niemczech pracuje z obciążeniem zaledwie 50%,
koszty te są znacznie wyższe i dochodzą 500%;

4) wysokie koszty ogólne: zwiększony stosunek
ilości urzędników do ilości robotników — 294 na 1 000,
podczas gdy przed wojną był 195 na 1 000; zwięk-
szone koszty akwizycji, reklamy i t. p., np. zaledwie
1/2 do 2% ofert przynosi zamówienia i t. d;

5) wysokie ciężary publiczne, drożyzna kredytu:
dyskonto urzędowe w Niemczech wynosi 4 1/2% (obecnie
7%), gdy u sąsiadów jest od 2 do 3%.

6) trudniejsze ogólne warunki produkcji skutkiem
odmiennego charakteru produkcji niemieckiej w porów-
naniu z amerykańską, tak np. porównanie przemysłów
maszynowych w obu tych krajach w 1925 roku daje
następujące cyfry:

Tabl. 10. Przemysł maszynowy w Niemczech
i Stanach Zjednoczonych.

	Niemcy	St. Zjednoczone
ilość wytwórni	15 975	10 086
„ robotników	612 165	775 000
„ robotn/1 wytwórnię	38	77
wartość produkcji	2 900	14 892 milj. mar.
„ prod./1 robotnika	3 737	19 200 marek
energja/1 robotnika	1	2,9 KM
wartość wywozu	758	1 295 milj. mar.
wywóz stanowi % prod.	26,2	8,7 %

Z załączonych danych wynika, że wartość pro-
dukcji rocznej robotnika niemieckiego w 1925 roku
była mniejsza, niż amerykańskiego, oraz że przemysł
maszynowy amerykański jest bardziej skupiony, niż
niemiecki, gdyż jedna wytwórnia w Ameryce produkuje
tyle, ile 8 wytwórni w Niemczech; wreszcie — że Stany
Zjednoczone wywoziły tylko 8,7% swej produkcji ma-
szynowej, Niemcy zaś — 26,2%.

Powyższe twierdzenia o ciężkim położeniu prze-
mysłu obrabiarkowego w Niemczech potwierdza znacz-
na ilość likwidujących się lub upadłych firm, między
którymi znajdują się dawne i dobrze prowadzone. Rów-
nież bardzo nieliczne fabryki wypłacają dywidendy,

¹⁾ G. Schlesinger, Z. V. D. I. 1930 r. str. 1629; W. Vögele,
Maschinenbau 1929 r. str. 145.

a notowania giełdowe akcji wytwórni obrabiarek spadły bardzo znacznie, jak wskazuje tablica, zestawiona na podstawie danych kilku ostatnich №№ czasopism obrabiarkowych niemieckich.

Tabl. 11.

Spółki akcyjne	dywidenda %	kurs akcji (marek)		
		koniec 1930 r.	10/1-31 r.	26/V-31 r
Pittler, Lipsk	10	164	135	119
Loewe — Gesfürel, Berlin	9	142	90	92
Schiess—Defries, Düsseldorf	7	89	65	—
R. Stock i S-ka, Berlin	7	87	65	73
J. Vögele, Mannheim	5	—	—	—
Wanderer — Werke	6*)	52	31	49
J.D. Riedel — E. de Haën, Berlin	5	—	—	—
Kirchner i S-ka, Lipsk	6*)	—	—	—
B-cia Unger	2	50	33	—
J. E. Reinecker, Chemnitz	4	—	—	—
Pressluftwerkzeug, Berlin	0	90	30	49
Schubert i Salzer	0	197	120	—
Union, Chemnitz	0	88	72	43
Wagner i S-ka, Reutlingen	0	32	34	36
H. i A. Escher	0	17	4	—

Prócz wskazanych, nie wypłaciły dywidendy, z pośród bardziej znanych u nas: Vereinigte Schmirgel — u. Maschinenfabriken, Hannover; Saska fabryka maszyn Bernhard Escher i S-ka, Chemnitz; Gildemeister i S-ka, Bielefeld; Carl Zeiss, Jena; Sondermann i Stier; Magdeburger Werkzeugmaschinenfabrik; Malmedy i S-ka, Düsseldorf; Collet i Engelhardt-Offenbach i in.

Do rzędu usiłowań, mających na celu poprawę położenia niemieckiego przemysłu obrabiarek należą, — nieliczne zresztą dotąd, — usiłowania skartelizowania przemysłu obrabiarkowego niemieckiego. Podczas gdy w Anglii już od 13 czy 14 lat istnieje wielki kartel, jednoczący kilkanaście większych fabryk obrabiarek angielskich, posiadający swe oddziały i biura rozsiane po całym świecie, to w Niemczech nie istnieje dotąd organizacja na równie wielką miarę zakrojona. Na mniejszą skalę istnieje kilka „porozumień“, mających na celu podział programu pracy; największe z nich „V. D. F.“ związane zostało niedawno w celu podziału produkcji tokarek między czterema wytwórniami, które oddawna zupełnie niezależnie budowały tokarki, konkurując między sobą. Po porozumieniu i znormalizowaniu wyrobów, wytwórnia Heidenreich i Harbeck w Hamburgu wyrabia tokarki o średnicy toczenia 410 i 440 mm, Böhringer w Göppingen 500 i 580 mm, Braun w Zerbst 660 mm i Wohlenberg w Hannoverze 780, 880 i 980 mm.

Przydział różnych wielkości nastąpił według klucza odpowiadającego produkcji poszczególnych firm oraz odpowiednio do posiadanych urządzeń technicznych.

Prócz powstawania karteli, daje się zauważyć w przemyśle obrabiarkowym niemieckim duży ruch w kierunku skupiania się wytwórni. Ruch ten wydatnie ułatwia panujący kryzys, skutkiem którego wiele firm znajduje się w trudnościach finansowych. Tak naprzykład Deutsche Niles Werke Sp. Akc. w Berlinie nabyły Sp. Akc. Vereinigte Schmirgel u. Maschinenfabrik w Hannoverze i zrobiły fuzję z firmą H. i A. Escher Sp. Akc. w Chemnitz; Hille Werke Sp. Akc. w Dreźnie nabyła produkcję i sprzedaż obrabiarek i narzędzi firmy Schlüttoff Sp. Akc. w Chemnitz i t. d.

*) Tylko na uprzywilejowane akcje, na zwykłe — 0%.

Wreszcie w celu zwiększenia wewnętrznego zużycia obrabiarek, sfery gospodarcze w Niemczech rozpoczęły ruch, mający na celu ułatwienie racjonalizacji przedsiębiorstw przez umożliwienie zamiany starych obrabiarek i urządzeń fabrycznych na nowe. W tym celu istnieje spółka akcyjna p. t. „Finanzierungsgesellschaft für Industrielieferungen“ w Berlinie, która obecnie pod nazwą „Maschinenbank“ ułatwia nabywanie maszyn na warunkach kredytowych. Towarzystwo powstało przy udziale kilku wielkich banków (Commerz- und Privat Bank A. G.; Deutsche Bank u. Disconto-Gesellschaft, Dresdner Bank). Przy zakupie wystarcza 20% wpłata, reszta 80% należności zostaje dostawcy wypłacona przez „Maschinenbank“, któremu odbiorca spłaca sumę dłużną w umówionych ratach w terminie do 24 miesięcy; raty oprocentowane są według oficjalnej stopy dyskontowej. Kredyt ten jest znacznie dogodniejszy i tańszy od zwykłego wekslowego z 3 miesięczną prolongatą. Ostatnio bank podejmuje się długoterminowego finansowania zamówień eksportowych (włączając eksport do Rosji).

Anglja.

Jak już było wspomniane, zasadnicze kierunki budowy obrabiarek pozostały w Anglii wierne tradycji; konstruktorzy angielscy idą za postępem, lecz nie przestają przestrzegać dotychczasowych cech — prostoty, trwałości i niezawodności pracy. To też mogą się poszczycić wielu sukcesami, jak np. pracą tokarki rewolwerowej A. Herbert'a na tegorocznych targach Lipskich, która wzbudzała powszechny podziw swą wydajnością i spokojną pracą bez wstrząsnień i drgań nawet przy największych prędkościach (305 m/min).

Pomimo istnienia całego szeregu pierwszorzędných wytwórni obrabiarek o pięknej tradycji i światowej sławie, przemysł obrabiarek w Anglii przechodzi od dłuższego czasu stan ciężkiego kryzysu, podobnie jak i cały zresztą przemysł angielski. Wyrazem tego stanu jest słaby rozwój wywozu obrabiarek angielskich i stale zwiększający się wwóz obrabiarek obcych: do r. 1925 Anglja wywoziła dwa razy więcej obrabiarek, niż wwoziła, natomiast od 1929 wartość wwozu równa się prawie wartości wywozu (por. tabl. 12).

Tabl. 12. Wwóz i wywóz obrabiarek.

Rok	ton*)	Wywóz		Wwóz				
		1000 £	wartość £/t	ton*)	1000 £	wartość £/t	zł/t	
1926	13 572	1 532	113	4 900	7 854	925	118	5 120
1927	14 535	1 615	111	4 820	7 679	1 181	152	6 590
1928	14 554	1 770	122	5 300	8 797	1 404	160	6 930
1929	16 234	2 153	132	5 720	11 078	1 952	176	7 630
1930	13 915	1 856	133,5	5 780	10 949	1 714	156	6 770

Wywóz obrabiarek z Anglii spadł do około 8,3% światowego wywozu w r. 1930, kierunki wywozu były następujące (p. tabl. 13).

Na wwóz obrabiarek do Anglii składają się głównie Stany Zjednoczone i Niemcy, dając razem 92 do 93% całego wwozu, przyczem wywóz do Anglii stanowi około 22% całego amerykańskiego wywozu obrabiarek, i 7,5% wywozu niemieckiego (p. tabl. 14).

Jak widać z tabeli 14, wartość 1 t przywozu ze Stanów Zjednoczonych jest prawie dwa razy większa niż z Niemiec.

*) tona angielska = 1,016 ton metr.

Dzięki bardzo starannie prowadzonej statystyce angielskiej wwozu i wywozu obrabiarek, (z podziałem na pochodzenie, ceny, wagi i rodzaje obrabiarek), mamy możliwość ustalić wzrost przeciętnej ceny kilku głównych typów obrabiarek pochodzenia angielskiego i z in. krajów (tabl. 15 i 16). Tabl. 16 wskazuje wyraźnie znaczną różnicę cen wwożonych do Anglii obrabiarek według ich rodzajów.

Tabl. 13. Wywóz obrabiarek z Anglii.

	1913		1929	
	1000 £	%	1000 £	%
do Francji	136,2	14,0	237,0	11,4
„ Belgii	30,8	3,2	57,0	2,8
„ Italji	65,6	9,7	86,5	4,2
„ Hiszpanji	19,8	2,0	52,0	2,5
„ Holandji	17,2	1,8	43,0	2,1
„ Niemiec	41,0	4,2	40,0	1,9
„ Rosji	81,5	8,4	96,2	4,6
„ Argentyny	29,3	3,0	76,0	3,7
„ Japonji	113,0	11,6	60,2	2,9
„ Indji	85,6	8,7	356,0	17,2
„ pozostałych kolonij i dominjów	170,0	17,4	600,0	29,0
„ do innych krajów	184,2	16,0	369,0	17,7
R a z e m	974,0	100	2073,0	100

Tabl. 16. Wartość 1 t. obrabiarek wwożonych do Anglii (zł).

	1928 r.				1929 r.			
	U. S. A.	Niemcy	Inne kraje	Średnia	U. S. A.	Niemcy	Inne kraje	Średnia
Wiertarki	12 800	4 060	11 200	6 100	14 000	4 370	9 070	6 250
Szlifierki	11 600	5 420	5 960	9 250	10 700	6 760	7 950	9 470
Tokarki	10 500	4 350	3 900	6 500	10 500	6 030	3 900	7 900
Frezarki	7 950	4 570	16 900	6 500	8 540	5 480	5 820	7 230
Strugarki	8 500	3 660	4 150	7 060	10 800	4 450	5 420	7 670
Prasy, nożyce i t. p.	4 700	4 430	3 050	4 520	4 630	4 550	3 040	4 500
Różne	9 850	5 040	5 260	7 280	11 600	7 020	7 500	8 700
Akcesorja, przyrządy i t. p.	19 550	10 800	—	17 900	11 650	16 700	—	12 100
Srednia	9 500	4 560	5 640	6 830	9 640	5 710	6 320	7 520

(C. d. n.).

PRZEMIANY ORGANIZACYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH PAŃSTWOWYCH.

W № 173 „Monitora Polskiego“ z 30 lipca r. b. ukazały się dwa rozporządzenia Rady Ministrów, wprowadzające zmiany w statutach „Państwowych Zakładów Inżynierji“ i „Państwowej Wytwórni Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych w Warszawie“. Poniżej podajemy treść tych rozporządzeń.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dn. 19 czerwca 1931 r.

w sprawie zmian statutu przedsiębiorstwa „Państwowe Zakłady Inżynierji“ w Warszawie“.

§ 1. Zatwierdza się następujące zmiany statutu przedsiębiorstwa „Państwowe Zakłady Inżynierji“ w Warszawie, zatwierdzonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 marca 1928 r. („Monitor Polski“ № 87, poz. 141), oraz zmienionego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 września 1928 roku („Monitor Polski“ № 232, poz. 531):

1) § 1 otrzymuje następujące brzmienie:

„Przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą: „Państwowe Zakłady Inżynierji“, w skróceniu „P. Z. Inż.“, obejmując dwie poszczególne, samodzielne wytwórnie, a mianowicie:

1) Państwową Wytwórnę Samochodów (P. W. Sam.),

2) Państwową Wytwórnę Saperską (P. W. Sap.),

wydzielone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 marca 1928 r. (Dz. Ust. R. P. № 45, poz. 429) z ogólnej administracji państwowej, posiada w myśl powyższego rozporządzenia samodzielną osobowość prawną i rządzi się podług zasad gospodarki handlowej.

Tabl. 14.

	1928 r.		1929 r.		1930 r.				
	ton	wartość 1000 £ zł/t	ton	wartość 1000 £ zł/t	ton	wartość 1000 £ zł/t			
Stany Zjedn.	3 858	858	9 560	4 986	1 122	9 770	—	—	—
Niemcy	4 101	438	4 640	5 158	690	5 220	8 361	766	3 980
Razem	7 959	1 296	—	10 144	1 812	—	—	—	—
t. j. % całości	91	92	—	92	93	—	—	—	—

Tabl. 15. Wartość 1 t. obrabiarek wywożonych z Anglii.

	1926 r.	1927 r.	1928 r.	1929 r.
Wiertarki	5 710	5 350	5 640	5 980
Szlifierki	7 160	7 250	6 830	7 330
Tokarki	4 580	4 540	5 280	6 050
Frezarki	6 700	6 320	7 230	6 300
Strugarki	3 270	3 750	3 920	3 690
Prasy, nożyce i t. p.	3 030	2 360	2 570	3 240
Różne	4 230	4 620	4 870	5 640
Akcesorja, uchwyty, przyrządy i t. p.	18 200	22 700	20 400	18 200
Średnio	4 790	4 720	5 170	5 630

Siedzibą „P. Z. Inż.“ jest m. st. Warszawa“.

2) § 2 ust. 1 otrzymuje następujące brzmienie:

„P. Z. Inż. mają na celu:

1) eksploatację i rozbudowę istniejących, oraz budowę i eksploatację nowych wytwórni, których zadaniem jest wyrób i sprzedaż samochodów, traktorów, samochodów specjalnych, przyrządów, mostów, łodzi, sprzętów uzbrojenia i przedmiotów wchodzących w zakres wyposażenia saperskiego i samochodowego oraz części zamiennych“.

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 19 czerwca 1931 r.

w sprawie uchylenia statutu przedsiębiorstwa „Państwowa Wytwórnia Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych w Warszawie“ i zatwierdzenia statutu przedsiębiorstwa „Państwowe Zakłady Tele- i Radjotechniczne w Warszawie“.

§ 1. Uchyla się statut przedsiębiorstwa „Państwowa Wytwórnia Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych w Warszawie“, zatwierdzony rozporządzeniem Rady Ministrów: z dnia 19 marca 1928 roku („Monitor Polski“ № 86, poz. 139), z dnia 8 listopada 1929 r. („Monitor Polski“ № 271, poz. 626) i z dnia 29 kwietnia 1930 r. („Monitor Polski“ № 108, poz. 157).

§ 2. Zatwierdza się statut przedsiębiorstwa „Państwowe Zakłady Tele- i Radjotechniczne w Warszawie“, podany w załączniku do niniejszego rozporządzenia.

§ 3. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Poczty i Telegrafów w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

W SPRAWIE PAŃSTWOWEJ FABRYKI TELEFONÓW I TELEGRAFÓW.

Od firmy K. Szpotański i Sp. w Warszawie otrzymaliśmy list treści następującej:

„30 września 1929 r. dostaliśmy medal złoty od R. P. Ministerstwa Przemysłu i Handlu za całokształt produkcji a *w szczególności za wprowadzenie wyrobu liczników energii elektrycznej.*

W chwili obecnej, kiedy doprowadziliśmy fabrykację do perfekcji i moglibyśmy zaspokoić nietylko obecne, ale znacznie zwiększone zapotrzebowanie Kraju, dowiadujemy się, że Państwowa Fabryka Telefonów i Telegrafów z inicjatywy firmy niemieckiej „Siemens“ rozpoczyna wyrób liczników.

Założyciel firmy niżej podpisany inż. Kazimierz Szpotański 13 lat pracował w A. E. G. Najlepszy kontakt mógł mieć z Berlinem, miał tam wyrobione b. poważne stosunki i uznanie, mógł łatwo znaleźć w Niemczech pomoc zarówno techniczną, jak i finansową, jednakże uważał, że moment obecny ze względów państwowych nie upoważnia go do tego i szukał tej pomocy w Anglii i we Francji.

Dwa lata temu weszła firma nasza w kontakt z największymi i nader poważnymi firmami francuskimi: Compagnie de Constructions Electriques, Issy-Les-Moulineaux i Compagnie pour la Fabrication des Compoteurs et Materiel d'Usines a Gaz, Montrouge.

Rozpoczęliśmy szeroki program: wprowadziliśmy już w ruch fabrykację dotąd niewyrabianych w Kraju liczników energii elektrycznej, obecnie wprowadzamy wyrób transformatorów mierniczych dotąd w Polsce również nie wyrabianych, za nimi miał iść wyrób również dotąd w Polsce niewyrabianych wszelkich instrumentów mierniczych, jak pyrometry do elektr. mierzenia temperatur, amperomierzy i t. d. Dostarczamy obecnie liczniki dla całej Polski, pracujemy z elektrowniami Poznań, Lwów, Wilno, Gdynia, Kowel, Bydgoszcz, „Gródek“ w Toruniu, Toruń, Zagłębie Dąbrowskie, Ostrów Wlkp., Ostrowiec n/Kamienną, Lublin, „Premjer“ Borysław, Modlin, Dęblin, Stonim, Chodecz, Przedeck, Aleksandrów, Falenica, Jabłonna, Góra Kalwarja, Wyszaków, Sochaczew, Kazimierz n/Wiśłą, Gródek Jagielloński, Płock, Święciany, Marki, z Zw. Elektryfikacyjnym Chełmno-Świecie-Toruń w Chełmnie, ze Zjednocz. El. Okr. Radomsko-Kiel., z Urzędem Morskim w Gdyni, z Państw. Wytwornią Uzbroj. i wiele innych.

Nasza żywa działalność nie podobała się firmom niemieckim; wiadomem jest, że firmy niemieckie postanowiły nie zakładać fabryk maszyn i aparatów w Polsce, ponieważ Polska jest „Hinterlandem“. Nieprzyjemną konkurencję postanowiono zniszczyć przy pomocy funduszy Państwa Polskiego.

Firma „Siemens“ ma dostarczać Państwowej Fabryce Telefonów i Telegrafów części składowych, tenże „Siemens“ bierze na siebie troskę o sprzedaż gotowych liczników. Widowisko otrzymuje się pierwszorzędne: Wytwórnia należąca do Państwa Polskiego współdziała z firmą niemiecką „Siemens“, w celu zdławienia polskiej inicjatywy prywatnej.

Dlaczego „Siemens“ nie oferuje Wytwórni Państwowej współpracy w kierunku nierozpoczętych dotychczas działów fabrykacji, których jeszcze jest wiele. Cel Siemensa jest jasny i Wytwórnia Państwowa odegra tu rolę, która jej nie przyniesie zgoła zaszczytu.

Przykro nam, że będziemy musieli walczyć z Wytwornią Państwową, która przecież korzysta, jako taka, z przywilejów dla nas niedostępnych, jednakowoż walkę w dziale licznikowym podejmiemy i postaramy się doprowadzić tę walkę do zwycięskiego dla nas końca.

Musimy jednak przyznać, że narazie Wytwórnia Państwowa, kierowana ręką firmy „Siemens“, osiągnęła już dziś nietylko nad nami, lecz nad wytwórczością w kraju wogóle zwycięstwo; a mianowicie sparaliżowała jakąkolwiek inicjatywę przemysłową.

Dla informacji WPańców komunikujemy, że do czasu osiągnięcia przykrego dla nas zwycięstwa nad Wytwornią, wstrzymaliśmy rozpoczęte kroki w celu wprowadzenia nowych działów produkcji, utrzymaliśmy jedynie rozszerzenie działu liczników, w celu wyrobu liczników specjalnych oraz wprowadzenie wyrobu transformatorów mierniczych, ponieważ prace w tym kierunku już zbyt daleko są posunięte.

Rozpoczęcie fabrykacji liczników przez Państwową Wytwornię jest w sprzeczności z niedawno powziętą odpowiednią uchwałą Rady Ministrów w sprawie niestwarzania konkurencji firmom prywatnym.

Powyższe nasze wywody podajemy dla informacji WPańców, ponieważ uważamy, że sprawa ta interesuje sfery przemysłowe.

Jednocześnie pozwalamy sobie zwrócić uwagę WPańców na artykuł umieszczony przez nas w sprawie wyrobu liczników w „Przeglądzie Elektrotechnicznym“ № 7“.

POLSKIE MASZYNY W ANGLJI.

Kurczenie się pojemności rynku wewnętrznego zmusza polskich przemysłowców maszynowych do energicznej akcji eksportowej. Ostatnio mamy do zanotowania poważny sukces, odniesiony na rynku angielskim.

Zakłady Przemysłowo-Handlowe Wł. Paschalski w Warszawie, ul. Żytnia 15/17 sprzedały jednej z angielskich fabryk papierosów maszynę do nabijania papierosów systemu Kurkiewicza. Zauważyć należy, że jest to bodaj pierwsza transakcja w dziale maszynowym, w której polski przemysł maszynowy wystąpił w roli dostawcy rynku angielskiego.

Ponieważ przebieg tej transakcji jest szczególnie interesujący, podajemy poniżej dosłownie opis transakcji, nadesłany naszej redakcji przez firmę Paschalski.

„Dowiedzieliśmy się, że jedna z większych fabryk tytoniowych w Londynie zamierza wypuścić na rynek nowego typu papierosy, zbliżone do rodzaju ustnikowych. Z firmą tą nawiązaliśmy ożywioną korespondencję, ponieważ jednak zdawaliśmy sobie sprawę z trudności sprzedawania na zasadzie ofert i prospektów, jak również z braku zaufania Anglii do polskiego przemysłu, przeto zaproponowaliśmy wysłanie jednej maszyny do wyrobu nowych papierosów do Londynu na własny koszt i ryzyko.

Będąc pewni, że system naszych maszyn papierosowych stanowczo przewyższa niemieckie i zadowolili bardzo zresztą wysokie wymagania naszego klienta, zaproponowaliśmy co następuje:

- a) przerobienie u nas jednej maszyny papierosowej na własny koszt w celu dostosowania jej do specjalnych papierosów i odmiennego angielskiego tytoniu;

- b) wysyłkę maszyny i jej uruchomienie, wreszcie 1-miesięczny pobyt monterów na miejscu w celu dokonania uruchomienia i wyszkolenia miejscowego personelu z nową maszyną, — wszystko na własny koszt;
- c) w razie gdyby po tej 1-miesięcznej próbie klient nie był zadowolony z pracy maszyny, bez żadnych pretensyj zabieramy ją spowrotem.

Propozycje te zostały aprobowane, po 1-miesięcznej zaś pracy maszyny dyrektor handlowy naszego przedsiębiorstwa na miejscu w Londynie dokonał transakcji sprzedaży maszyny za gotówkę.

Należy podkreślić, że sukces eksportu pierwszej polskiej maszyny do kraju tak uprzemysłowionego jak Anglja podnosi jeszcze fakt, że maszyna nasza prócz zaspokojenia wysokich wymagań miała do pokonania konkurencyjne 2 maszyny niemieckie i jedną austriacką oraz zabiegi tych firm, i ze zmagających tych wyszła zwycięsko“.

Firmie Wł. Paschalski, członkowi Polsk. Związku Przemysł. Metalowych, składamy serdeczne gratulacje z powodu osiągnięcia tak oczywistego sukcesu. Jednocześnie podkreślamy, że sukces ten zawdzięcza firma niewątpliwie nie tylko dobroci swoich wyrobów, ale również i wysoce umiejętnemu przeprowadzeniu całej transakcji.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO W 1930 R.

Nakładem Banku Gospodarstwa Krajowego ukazało się sprawozdanie z działalności tego banku w roku 1930. Z obszernego sprawozdania, obejmującego 80 stron druku, podajemy w streszczeniu kilka charakterystycznych ustępów, dotyczących analizy sytuacji ogólnej i działalności Banku Gospodarstwa Krajowego w 1930 roku.

W obrocie towarowym nastąpiło silne ścieśnienie kredytu. Stały wzrost transakcyj gotówkowych zaznaczył się bardzo wyraźnie. Suma wystawionych weksli, obliczana przez Instytut Badania Konjunktur na podstawie wpływów z podatku wekslowego, która od chwili wprowadzenia złotego osiągnęła najwyższy poziom w marcu 1929 r. (1213 milj. złotych), a w grudniu tego roku wynosiła jeszcze 1014 milj. zł, obniżyła się w grudniu ub. r. do 888 milj. zł, w której to sumie mieszczą się niewątpliwie poważne pozycje weksli prolongacyjnych. Poza tem znacznie skróciły się terminy weksli, w dużym stopniu w wyniku walki bankowości z długimi terminami wekslowymi, a także wskutek ograniczeń terminów weksli portfelowych przez Bank Polski.

Spadek cen towarów, występujący w ciągu ubiegłego roku bardzo silnie w całym świecie, zaznaczył się wyraźnie również w Polsce. Szczególnie wskaźnik cen hurtowych artykułów rolnych, obliczany przez Główny Urząd Statystyczny do podstawy 1927 = 100, obniżył się z 80,2 w grudniu 1929 roku do 63,2 w grudniu ub. r. Wskaźnik dla artykułów przemysłowych spadł w tym samym czasie ze 101,1 do 86,9. Ogólny zaś wskaźnik cen hurtowych wynosił w grudniu ub. r. 76,2 wobec 92,0 przed rokiem. W znacznie mniejszym stopniu obniżył się wskaźnik cen detalicznych, który w Warszawie spadł w ciągu powyższego okresu z 106,3 do 97,6.

Pod wpływem zaostrzającego się kryzysu międzynarodowego obrotu handlowe zmniejszyły

się znacznie w porównaniu z 1929 r. Spadek wartości wymiany towarowej między ważniejszymi państwami w świecie dochodzi do 20%. Obroty towarowe Polski z zagranicą zmniejszyły się w porównaniu z 1929 r. co do ilości o 14%, co do wartości o 21%. Szczególnie silnie obniżyła się wartość przywozu, który w ubiegłym roku osiągnął 2246 milj. zł, czyli tylko 72% sumy z 1929 r., głównie wskutek spadku importu środków spożywczych, surowców przemysłowych i wyrobów przemysłowych w dziale przeróbki metali oraz artykułów chemicznych. Suma wywozu zmniejszyła się o niecałe 14% do 2433 milj. zł, przede wszystkim w grupach produktów spożywczych, materiałów i wyrobów drzewnych, węgla oraz wyrobów włókienniczych. W przeciwieństwie do 1929 r., który przyniósł niedobór bilansu handlowego w wysokości 300 milj. zł, rok ubiegły został zamknięty nadwyżką wywozu nad przywozem w sumie 187 milj. zł, przyczem wszystkie miesiące roku, z wyjątkiem czerwca, wykazały saldo dodatnie.

Mimo trwającej w ciągu roku sprawozdawczego depresji gospodarczej rozwój działalności B. G. K. był w r. 1930 o wiele silniejszy, niż w r. 1929.

Suma bilansowa Banku bez inkasa i gwarancji zwiększyła się o zł 324 milj. do kwoty 2102 milj. zł, co w porównaniu z sumą bilansową z końca roku 1929 stanowi wzrost o 18,2%. Analogiczny wzrost zaledwie zł. 88 milj., t. j. 5,2% sumy bilansowej z końca 1928 r.

Kapitały własne Banku wzrosły o zł 7167 tys., co w całości przypada na rezerwy, ponieważ kapitał zakładowy pozostał niezmienny.

Kapitały obce wykazują poważne zwiększenie. Wprawdzie wkłady łącznie z różnymi saldami kredytowymi nieznacznie spadły, wzrosły wszakże o poważną sumę zł 92 milj. lokaty Skarbu Państwa, dochodzące w dniu 31 grudnia 1930 r. do wysokości zł 509 milionów.

Ogólna suma kredytów udzielonych przez Bank wynosiła w dniu 31 grudnia 1930 r. 1750 milj. złotych, z czego zł 1015 milj. przypada na pożyczki gotówkowe, zaś zł 735 milj. na pożyczki emisyjne. Z końcem roku 1929 wynosiły kredyty ogółem 1472 milj. zł, w tem zł 809 milj. gotówkowe, zaś zł 663 milj. emisyjne.

Podział zrealizowanych pożyczek przemysłowych w obligacjach bankowych przedstawia się jak wskazuje tablica na str. 267 (w złotych).

Z zestawienia tego wynika, że największy udział w ogólnej sumie pożyczek przemysłowych posiada przemysł metalowy, maszynowy i hutniczy (46,5%), oraz cukrowniczy (21,6%). Mniejszy odsetek wykazują przemysły: włókienniczy, chemiczny, mineralny i ceramiczny.

W roku sprawozdawczym ilość przedsiębiorstw, należących do koncernu Banku, uległa zmniejszeniu przez odstąpienie Państwowym Zakładom Inżynierji całego portfela akcji Zakładów Mechanicznych „Ursus“. Pozatem dokonano dalszych odpisów na wartości książkowej całego szeregu akcji i udziałów koncernowych Banku, w rezultacie czego pozycja bilansowa, udziały i akcje spadły ze zł 47 293 tys. w dniu 31 grudnia 1929 na zł 33 753 tys. w dniu 31 grudnia 1930 r., t. j. o zł 13 540 tys.

Depresja gospodarcza odbiła się również na sytuacji przedsiębiorstw koncernowych. Wzrost

P r z e m y s ł	Do dnia 31. XII. 1930 roku			Do dnia 31. XII. 1929 roku		
	Ilość	Suma	%	Ilość	Suma	%
Mineralny i ceramiczny	3	1 660 000	5,2	2	1 260 000	5,1
Zakłady ceramiczne	1	1 000 000	—	1	1 000 000	—
Betoniarnia i fabr. dach. . . .	1	400 000	—	—	—	—
Inne zakłady	1	260 000	—	1	260 000	—
Metal. Masz. Hutn.	4	14 860 000	46,5	4	14 860 000	60,3
Chemiczny	3	3 120 000	9,7	3	3 120 000	12,6
Chemiczno - przetw.	1	275 000	—	1	275 000	—
" nieorgan.	2	2 845 000	—	2	2 845 000	—
Włókienniczy	1	3 422 800	10,7	1	3 422 800	13,8
Papierniczy	1	550 000	1,7	1	550 000	2,2
Skórzany	1	455 000	1,4	1	455 000	1,8
Drzewny	3	1 010 000	3,2	3	1 010 000	4,2
Fabryki dykt.	2	845 000	—	2	845 000	—
Inne zakłady	1	165 000	—	1	165 000	—
Spożywczy (cukrown.)	1	6 860 000	21,6	—	—	—
Ogółem	17	31 937 000	100,0	15	24 677 800	100,0

faktury miał miejsce tylko w nielicznych wypadkach, w innych faktura utrzymała się na poziomie z roku poprzedniego, w niektórych spadła nawet poniżej tego poziomu. W związku z tem tylko kilka przedsiębiorstw będzie mogło wypłacić dywidendę za rok 1930 i to w niewielkiej wysokości, jak np. S-ka Akc. Eksploatacji Soli Potasowej — 2%, z istniejących na terenie w. m. Gdańska Bank von Danzig (istniejąca emisja) — 7%, British and Polish Trade Bank — 5%, Gdański Monopol Tytoniowy — 12%.

Kredyty udzielone dla przedsiębiorstw, należących do koncernu Banku Gospodarstwa Krajowego, wynoszą w końcu roku sprawozdawczego ogółem zł 35 milionów.

Kredyty B. G. K. dla przemysłu wzrosły w ciągu roku 1930 ze zł 118 milj. na zł 151 milj., t. j. o zł 33 milj. Wzrost ten prawie w całości przypada na przemysł hutniczy i włókienniczy. Kredyty dla in-

nych gałęzi przemysłu uległy nieznacznym tylko zmianom.

Kredyty dla przemysłu hutniczego miały na celu sfinansowanie zamówień zagranicznych, otrzymanych przez huty śląskie. Ogólne zadłużenie przemysłu hutniczego wyniosło z końcem roku sprawozdawczego zł 38 173 tys. Zadłużenie przemysłu włókienniczego wzrosło w tym samym czasie do wysokości zł 32 997 tys., przyczem cały prawie wzrost został spowodowany udzieleniem wydatnej pomocy dla przemysłu łódzkiego.

W roku sprawozdawczym nastąpiło duże przesunięcie gwarancji i akceptacji z grupy przemysłu do grupy przedsiębiorstw państwowych i koncernowych. Z ogólnej sumy udzielonych gwarancji 40 002 tys. zł przypada na przedsiębiorstwa przemysłowe i koncernowe 31 345 tys. zł.

G.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Fuzja angielskich wytwórni maszyn włókienniczych. Sześć najwybitniejszych angielskich wytwórni maszyn, przerabiających bawełnę, zfuzjonowało się, co jest znamienym i dodatnim objawem w przemyśle wielkobrytańskim. Poniższa tablica zawiera charakterystyczne cyfry w funtach szterlingach, dotyczące zfuzjonowanych przedsiębiorstw.

F i r m a	K a p i t a ł			Zysk lub strata w ostatnim roku operacyjnym
	akcyjny wpłacony	obliga- cyjny	rezer- wowy	
Asa Lees & Co.	360 000	—	—	—
Brooks and Doxey	572 500	24 000	—	—
Dobson and Barlow	400 403	230 722	266 900	— 28 143
Howard and Bullough	1 500 000	250 000	664 600	— 51 176
John Hetherington	799 571	—	—	— 53 343
Platt Bros.	3 710 160	1 030 600	704 500	— 25 281
Razem	7 342 634	1 535 322	1 636 000	— 107 381
	8 877 956			

W ostatnich czasach żadne z tych przedsiębiorstw nie wypłacało dywidendy i jedno tylko pracowało z małym zyskiem, nie wystarczającym jednak na wydzielenie dywidendy. Po dokonanej fuzji kapitał wspólny ma być zmniejszony do 4 000 000 zł, podzielonych na 2 500 000 zł akcji uprzywilejowanych 6% dywidendą i 1 500 000 zł akcji zwykłych. Z wybitnych

firm angielskich pozostaną poza nowym ugrupowaniem fabryki Tweedales & Smalley, Mather & Platt i szereg mniejszych jednostek. Niewątpliwie zfuzjonowanie odbije się dodatnio na racjonalizacji wytwórczości i polepszy organizację sprzedażną, oraz zwiększy zdolność konkurencyjną w stosunku do fabryk kontynentu europejskiego i Stanów Zjedn. Ameryki Północnej.

Giełda nowojorska jako giełda światowa. Jak wynika ze sprawozdania New York Stock Exchange, blisko 20% wartości wszystkich papierów, notowanych na giełdzie nowojorskiej, stanowią papiery zagraniczne. Na ogólną ilość papierów notowanych w Nowym Yorku, która wynosi 2 506, stanowią papiery zagraniczne 409. Jest rzeczą znamieną, że ten tak znaczny procent papierów zagranicznych na giełdzie nowojorskiej powstał dopiero w ostatnich trzech latach. Podczas gdy w roku 1928 ilość papierów zagranicznych stanowiła wartościowo na giełdzie nowojorskiej 6,97% ogólnej wartości notowanych papierów, to już w roku następnym stosunek ten wzrósł do 17,06%. Procent ten niemal nie zmienia się w 1930 r. i wynosi 17,16%, by w pierwszym półroczu 1931 r. wzrósł do 19,51%.

Sprawozdanie New York Stock Exchange polemizuje z opinią panującą na kontynencie, jakoby pomiędzy giełdą nowojorską a giełdami europejskimi

istniała tylko jednostronna zależność na korzyść giełdy nowojorskiej. Jako przykład wymienia, że podczas wielkiego spadku kursów, jaki zanotowano we wrześniu 1929 r., początek zrobiony był przez giełdy europejskie, a dopiero wślad za nimi poszła giełda nowojorska.

Obce kapitały w Polsce. „V. D. I. Nachrichten“ w № 30 z dnia 29 lipca r. b. podają ciekawe zestawienie ilustrujące stan kapitałów inwestowanych przez zagranicę w polskich spółkach akcyjnych.

Zestawienie to podajemy poniżej.

	Kapitał akc. w 1000 zł	Udział zagranicy		ogółem		w tem Niemcy	
		w 1000 zł	%	w 1000 zł	%	w 1000 zł	%
Przemysł naftowy	234 980	167 923	71,5	—	—	—	—
Górnictwo i hutnictwo	908 578	592 109	65,2	213 605	23,5	—	—
Przemysł metalowy	235 368	54 446	23,1	15 715	6,7	—	—
„ elektrotech- niczny	75 331	30 675	40,7	589	0,8	—	—
Elektrownie	163 909	124 685	76,1	50 000	30,5	—	—
Przemysł mineralny	100 280	21 298	12,2	1 356	1,3	—	—
„ chemiczny	206 336	77 665	37,6	6 070	2,9	—	—
„ drzewny	46 773	6 393	13,7	621	1,3	—	—
„ papierniczy	82 663	21 156	25,6	5 400	6,5	—	—
„ graficzny	28 790	196	0,7	—	—	—	—
„ włókienniczy	505 416	80 394	15,9	1 210	0,2	—	—
„ konfekcyjny	17 156	106	0,6	106	0,6	—	—
„ garbarski	15 089	1 508	10,0	—	—	—	—
„ spożywczy	8 721	—	—	—	—	—	—
„ rolny	304 126	23 185	7,6	2 586	0,8	—	—
„ budowlany	25 050	2 605	10,4	519	2,1	—	—
„ hotelarski	19 505	—	—	—	—	—	—
Fabryki aparatów pre- cyzyjnych	2 202	105	4,8	—	—	—	—
Teatry i kina	3 220	76	2,3	—	—	—	—
Przewóz i komunikacja	76 176	19 540	11,1	7 607	4,3	—	—
Handel	59 509	6 237	10,5	400	0,7	—	—
Banki	229 350	55 309	24,1	2 813	1,2	—	—
Razem	3 448 628	1 285 641	37,3	308 597	8,9	—	—

LILPOP, RAU I LOEWENSTEIN SP. AKC. W WARSZAWIE W ROKU 1930.

Towarzystwo Przemysłowe Zakładów Mechanicznych „Lilpop, Rau i Loewenstein“ Sp. Akc. w Warszawie ogłosiło drukiem sprawozdanie ze swej działalności za rok 1930, które podajemy w streszczeniu.

Rok sprawozdawczy, pod znakiem ogólnej stale rozwijającej się depresji gospodarczej, nie stworzył pomyslnych warunków dla przemysłu metalowego przetwórczego, a więc również i dla omawianych Zakładów.

Ilość zamówień, poza wagonami dla kolei państwowych, zmniejszyła się, wskutek czego słabo zatrudnione były działy: wagonów tramwajowych, rozjazdów i maszyn ceramicznych. W drugim kwartale roku sprawozdawczego zaczęła obowiązywać nowa umowa z Ministerstwem Komunikacji; na rok sprawozdawczy, tak jak zresztą i na rok 1931, przydział na wagony został udzielony Zakładom w ilości najmniejszej, jaką przewiduje umowa. Poza tem ogólny zastój wywołał zmniejszenie produkcji w dziale odlewniczym, w którym wytworzyła się bardzo silna konkurencja.

Całkowita wartość produkcji 1930 roku wyniosła zł 44 127 618,93. Wystawiono faktur na sumę zł 40 342 723,62. W roku sprawozdawczym wyprodukowano: 95 wagonów osobowych, 1502 wagony towarowe i 34 wagony tramwajowe.

Pomimo ogólnej trudnej sytuacji finansowej Zakłady dokonały szeregu inwestycji według określo-

nego planu. Inwestycje dotyczyły głównie urządzeń fabrycznych oraz wyposażenia maszynowego niektórych działów. Poza tem przeprowadzano w dalszym ciągu modernizację organizacji wytwórczości Zakładów i osiągnięto dodatnie rezultaty.

Towarzystwo wzięło udział w Międzynarodowej Wystawie Komunikacji i Turystyki w Poznaniu, na której uzyskało „Wielką Nagrodę“ oraz w Międzynarodowej wystawie w Liège, na której odznaczone zostało dyplomem honorowym („Diplôme d'Honneur“).

Czysty zysk bilansowy wyniósł w roku operacyjnym zł 1 723 881 96 t. j. o zł 49 932 17 więcej niż w roku ubiegłym. Z osiągniętego zysku przeznaczono na dywidendę zł 1 240 000 — co stanowi 10% od kapitału akcyjnego zł 12 400 000.

WYSTAWA LIGI MORSKIEJ I KOLONJALNEJ W KATOWICACH.

Liga Morska i Kolonjalna okręgu Śląskiego urządza we wrześniu b. r. propagandową „Wystawę Morską“, mającą na celu zobrazowanie nie tylko morza i wybrzeża morskiego, lecz również wszelkich urządzeń technicznych, gospodarczych i t. p., wiążących się z polskiem wybrzeżem i morzem.

Ponieważ powyższa Wystawa ma znaczenie dydaktyczne i propagandowe, a okręg śląski, ze względu na swoją produkcję przemysłową, jest jaknajściślej związany z ujściem do morza, przeto, czyniąc zadość prośbie Ligi Morskiej i Kolonjalnej, zachęcamy naszych czytelników do wzięcia udziału w tej Wystawie.

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“), podane w № 29 „Przemysłu Metalowego“ z 18-go VII. 1931 pozostają bez zmiany w d. 7 sierpnia 1931 r.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 6. VIII. 1931 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminijs	—	Miedź standard	1397
Antymon	—	Ołów miękki	522
Cyna standard	4659	Nikiel	—
Cynk hutniczy	501	Rtęć	—
Miedź elektrolityczna	1560	Srebro za 1 kg	75

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

12764. *Bauvereinigung Gesellschaft mit beschränkter Haftung.* Sposób i urządzenie do budowy kanałów.
12697. *Eugen Fränkel.* Urządzenie do spłókiwania klozetów.
12808. *Anton Amon.* Sprzączka do podwiązek.
12883. *Robert Fromlowitz* Urządzenie zaporowe do zatrzymywania wózka wyciągowego z upadu, w razie zerwania się liny. Dodatkowy do patentu Nr. 11104.

ZJEDNOCZENI POLSCY PRZEMYSŁOWCY METALOWI

Spółka Akcyjna

WARSZAWA, TRAUĞUTTA 4, TEL.: 603-94, 211-61, 211-15

Adres telegraficzny: „Metalowcy“

POLECAMY:

TARCZE SZLIFIERSKIE

firmy Mayer u. Schmidt w Offenbachu (n/Menem)
i Reinfelden (Badenia)

PASY PĘDNE

firmy G. Gnerlich w Cieszynie Polskim

WIERTŁA

ze stali narzędziowej i szybkoobrotowej Zakładów Stalowych
I. Florimond et H. Chabardes